

Sociální demokraté nepřekvapili

Jiří Pehe

Možná tou nejlepší zprávou z víkendového sjezdu České strany sociálně demokratické je skutečnost, že se odehrál více méně podle očekávaného scénáře. Už samotná skutečnost, že z čela strany odešel Miloš Zeman, je pro stranu příslibem, že by voličská podpora pro ČSSD mohla po několikaletém propadu opět začít růst.

Zeman bezesporu má zásluhy na tom, že v roli stranického předsedy, když byla ČSSD ještě v opozici, dokázal vybudovat silnou stranu a nakonec ji přivést i k volebnímu vítězství. Jeho působení v roli předsedy vlády i předsedy vládní strany je ale sporné. Zeman neměl příliš šťastnou ruku už při výběru vládního kabinetu, z něhož do této chvíle musela odejít polovina ministrů. Při těchto personálních změnách se navíc ukázal být i špatným manažerem, když často až do poslední chvíle ponechával v nejistotě veřejnost i vlastní ministry, jejichž osud byl již zpečetěn.

Sporné je též Zemanovo umanuté lpění na vládnutí za každou cenu, protože učinilo ze sociální demokracie nesvéprávného zajatce občanských demokratů. Politický styl odcházejícího předsedy, kterým vtisknul ČSSD pečeť neomalenosti a jímž vážně narušil vztahy s médií, se do knih historie pravděpodobně zapíše jako folklór postkomunistického období. Neméně problematické je i Zemanovo opakované zlehčování různých vážných kauz tvrže-

ními, že se jedná o cílené útoky na jeho stranu.

To vše neznamená, že odcházející sociálnědemokratický předseda nevykonal nic dobrého. Navzdory nedostatkům a pochybením má Zeman zásluhy přinejmenším na tom, že se za vlády jeho kabinetu zlepšila hospodářská situace země, byly dokončeny některé privatizační projekty, a urychlilo se přibližování České republiky k Evropské unii.

Přesto se ale nakonec i některým významným činovníkům sociální demokracie začalo po právu zdát, že úspěchy vlády ČSSD jsou zbytečně přehlušovány Zemanovým stylem. Jinými slovy: Miloš Zeman už nějakou

dobu své vlastní straně a vládě škodí více, než jí prospívá.

Možná i proto Vladimír Špidla, který na sjezdu Zemana podle očekávání nahradil ve funkci předsedy, mluvil o tom, že ČSSD nedokáže «své úspěchy prodat». Po sjezdu ovšem tento zásadní problém ČSSD zůstává nevyřešen, protože delegáti jednoznačně podpořili Zemanovo setrvání ve funkci premiéra. Zeman tak s velkou pravděpodobností bude ve svých kontraproduktivních výpadech proti oponentům i novinářům pokračovat. Nové vedení strany by bylo velmi naivní,

kdyby si myslelo, že voliči s ním nebudou Zemana spojovat. To, že tomu tak bude, je o to pravděpodobnější, že sjezd odhlasoval změnu stanov, podle které je nejvýše postavený sociálně demokratický člen vlády zároveň automaticky členem předsednictva strany.

Další velký problém nové zvoleného vedení spočívá v tom, že – jak si lze přečíst v každé příručce o managementu – není možné být zároveň podřízeným i nadřízeným téže osoby. Nadřízeným Zemana ve straně, ale zároveň jeho podřízeným ve vládě přitom nebude jen Špidla, ale i místopředsedové strany a zároveň členové vlády Stanislav Gross a Petr

Lachnit. Pokud Zeman, navzdory přání sjezdu, nakonec z čela sociálnědemokratické vlády neodejde, konflikty mezi ním a jeho nadřízenými-podřízenými na sebe nedají pravděpodobně dlouho čekat.

Rovnoměrné obsazení místopředsednických funkcí politiky, kteří jsou považováni za pragmatiky, a politiky, kteří se hlásí k tradiční levici, je za daných okolností rozumné. Jakkoliv je Špidla integrující osobností, mohla by převaha středově orientovaných politiků, jako je Gross, vyvolat v této chvíli ve straně pnutí. Zároveň je ovšem

pravděpodobné, že jakkoliv mohou být rétorické i institucionální úlitby tradiční levici účinnými taktickými vnitrostranickými kroky, skutečnost, že ve vedení ČSSD zůstávají pozice levice silné a že i Vladimír Špidla potřeboval na sjezdu zdůrazňovat levicovost strany, neunikne pozornosti velké skupiny voličů okolo politického středu. Ti doufali, že jim posunem k politickému středu sociální demokracie nabídne alternativu k ostatním stranám.

Špidla se možná snažil tuto skupinu částečně oslovit, když řekl, že ČSSD chce budovat sociální stát pro obyčejné lidi. Nevysvětlil ovšem, kdo tyto »obyčejní lidé« jsou. Myslím tím tradiční (ale se zlepšující se) hospodářskou situaci země ztenčující se) klientelu ČSSD nebo také střední vrstvy, kterým se ODS vzdálila svou konzervativně-populistickou, protievropskou rétorikou, a jejichž naděje na vytvoření slušné středové formace se radikálně zmenšily po posledním vývoji ve čtyřkoalici?

Nový předseda strany sebevědomě prohlásil, že jeho cílem je vyhrát příští volby. Není to cíl úplně nereálný. Bude ale velmi těžko realizovatelný, pokud v čele vlády zůstane až do voleb šloufocvi obklopený Miloš Zeman a pokud sociální demokracie nepochopí, že ono kritické množství voličů, které potřebuje ke svému opětovnému vítězství ve volbách a především k vytvoření stabilního elektorátu, neleží nalevo od ČSSD, ale směrem k politickému středu.

*Autor je politolog
jiripehe@volny.cz*

Skutečnost, že i Špidla potřeboval na sjezdu zdůrazňovat levicovost strany, neunikne pozornosti skupiny středových voličů.

Ti doufali, že jim posunem k politickému středu ČSSD nabídne alternativu k ostatním stranám.